

'עמירם שוחט' הייתה האחרונה מקבוצת הספינות עליהן התריע המודיעין הבריטי בתחילת אוגוסט.¹ היא נקראה על שם מלווה האוניות שנספה בפעולת כ"ג יורדי הסירה בלבנון במאי 1941 ושמה ניתן לה מאותן סיבות שניתנו השמות לשתי קודמותיה.² זו הייתה ספינת מפרשים קטנה עשויה עץ בדחי 200 טון, מונעת בכוח מפרשים ובמנוע דיזל. שמה הקודם Ile de la rose ומכאן כנראה נגזר שם צופן שלה 'שושנה'.³

הספינה נרכשה בלה-רושל, שלחוף האוקיאנוס האטלנטי. הרוכש היה יהודה בראגינסקי מבכירי אנשי המוסד לעליה ב' בצרפת. לאחר רכישתה נבנו בספינה דרגשים, מטבח מאולתר ותאי שירותים. תוספות אלה משכו את תשומת ליבו של נציג חברת הביטוח שביקר בספינה אך המידע לא הועבר למודיעין הבריטי.⁴ מאחר ובנמל זה לא ניתן היה להצטייד במים ומזון הפליגה הספינה למרסיי להמשך הצטיידות. לקראת ההפלגה גייס בראגינסקי צוות צרפתי שמנה רב חובל ומספר מלחים.

הספינה יצאה מלה-רושל, עברה במצר גיברלטר, עצרה לחניית ביניים באלג'יר והמשיכה למרסיי. הפלגה זו נעשתה ללא מלווים. עם הגעתה למרסיי צוידה הספינה במזון, בדלק ל-14 ימי הפלגה ובשני מכשירי קשר. בשלב זה הצטרף לספינה איש הפלי"ם דוד בן חורין שנתמנה למפקד ההפלגה. ממרסיי הפליגה הספינה דרך מיצר בוניפצ'יו אל חוף מיסנום הנמצא מערבית לנפולי, איטליה.

המעפילים המיועדים, 183 במספר, רוכזו בווילה בעיירה באקולי לא רחוק מחוף ההעמסה. ב-5 באוגוסט לאחר החשיכה, הובלו רגלית והועלו לספינה באמצעות סירות גומי, ההעמסה ארכה שעתיים וחצי. עם המעפילים עלו לספינה איש הפלי"ם

¹ ניניאן – פטרול, עמ' 60.

² אהרוני – מטות, עמ' 135.

³ גם האנייה 'שבתאי לוז'ינסקי' שיצאה להפלגתה במרס 1947 נקראה 'שושנה'. שם, עמ' 157.

⁴ אריק קרמן, עמ' 3 "פריצה או גירוש" – טכני כמאמר בארכיון המוזיאון

יונתן כינרתי כמלווה ויוסף ישראלי (לוסטיג) כ'גדעוני'.⁵ למחרת ב-6 באוגוסט 1946, בשעת בוקר מוקדמת יצאה הספינה לדרך.⁶

כשעברה הספינה במעבר המסינה נפל למים נער סיפון מצוות הספינה ולא נראה עוד.⁷ בהמשך עבר הנתביב דרך איי יוון, מצפון לכרתים ומדרום לקפריסין ומשם המשיך לאורך חוף הלבנט. המעבר מדרום לקפריסין היה בניגוד לתוכניתו של בן חורין שביקש להפליג בנתיב שאינו מסגיר את היעד הסופי, רב החובל התנגד להארכת המסלול והתעורר ויכוח, בסופו של דבר השתכנע בן חורין כי עקב המחסור במים נדרש להפליג בדרך הקצרה.⁸

הספינה המשיכה בנתיב כשחרטומה פונה לכיוון בירות. בשלבים מסוימים סער הים והמלחים נעזרו במפרשים להגברת המהירות והיציבות.

על פי התוכנית המקורית הייתה הספינה אמורה הייתה לעגון בחוף נהרייה ולהוריד שם את מעפיליה. התוכניות השתנו המהלך ההפלגה, תחילה תוכננה לחבור עם 'כתריאל יפה' ולהעביר אליה את המעפילים, אחר כך נדרשה לחבור עם 'כ"ג יורדי הסירה'. לבסוף שוחררה מתוכניות המפגש והונחתה להגיע לחוף קיסריה.⁹

לקראת ההתקרבות לחופי הלבנט הקפידו המלווים להשליך או להסתיר ציוד העלול להצביע על מטענה האנושי של הספינה. מול בירות עבר מטוס מעל הספינה, קורס ההפלגה היה אותה עת דרום מערבי לפיכך נראה היה שיצאה מבירות, המטוס חג מעליה מספר פעמים ואחר כך המשיך בסיורו.¹⁰ כשהייתה הספינה מערבית לראש הנקרה במרחק 10 מייל הגיעה מדרום המשחתת הבריטית 'סאומרז' כדי לזהותה. 'סאומרז' הייתה ספינת הפיקוד של שייטת המשחתות השלישית. הספינה נבנתה מראש לתפקידה זה ומפקדיה היו קצינים בכירים שפיקדו עליה ועל כלל השייטת. מפקד השייטת בקיץ 1946 היה אלוף משנה סלבי. (Captain W.H. Selby) העומס על סלבי היה רב באותו שבוע והוא האציל בסיוור זה חלק מסמכויותיו לקציני הספינה.¹¹

⁵ דוד בן חורין, "עדות", ינאי ואלמוג – שערים, עמ' 124.

⁶ אמ"ה, תיק 'כ"ג יורדי הסירה', מאת מפקד האנייה אל דוידקה נמרי, דו"ח הפלגה, 28.8.46. הנער עלה באלג'יר עם קבוצה נוספת של מקומיים שבקשה להצטרף להפלגה. רב החובל ניאות לקחת רק את הנער. מספר מקורות מציינים כי הנער היה יהודי אך לא נמצאה לכך כל הוכחה.

⁸ קרמן – פריצה, עמ' 5.

⁹ אהרוני-מטות, עמ' 136.

¹⁰ Admi – 19532, מאת מפקד HMS Saumerz, דו"ח פעילות המשחתת ב 15 לאוגוסט,

16.8.46 (נמצא באת"ה).

¹¹ שם, שם.

מראה המטופח של הספינה היה כשל יאכטה ודיגלה היה צרפתי, קצין המשמרת ב'סאומרז' לא חשד בדבר ולאחר החלפת ברכות הסתלקה המשחתת.¹² הספינה המשיכה דרומה לאורך החוף וכשהייתה מערבית לקיסריה התקרבה אליה שוב ה'סאומרז'. הירח היה מלא אותו לילה והמשחתת נראתה מבעוד מועד, זמן שהספיק להסתרת ציוד ואנשים ולהפניית הספינה דרום מערבה. המשחתת האירה על הספינה בזרקור והספינה נשאלה ברמקול לגבי ליעד ההפלגה, רב החובל השיב כי הוא מפליג לפורט סעיד. המשחתת הסתלקה והספינה עצרה למשך 20 דקות לבדוק אם המשחתת עוקבת אחריה. ברגע שנעלמה פנה דוד בן חורין במהירות אל חוף שדות ים, נותרו שעתיים וחצי עד אור ראשון, הספינה עגנה מול חוף שדות ים ושלוש סירות הפלי"ם: 'תרצה', 'רבקה' ו'דב הוז', הורידו את המעפילים והמלווים בעזרת חניכי הקורס הימי.¹³ ההורדה הסתיימה לקראת אור ראשון של יום ה-16 באוגוסט, למחרת בבוקר דיווח קצין ההורדה לדוידקה נמרי:

... הורדת מעפילי עמירם בוצעה בהצלחה רבה....¹⁴

התצפית הקרובה ביותר של הבריטים נמצאה בגבעת אולגה, אנשיה לא הבחינו בפעילות. כשהבחינה בה המשחתת 'סאומרז' פעם נוספת כבר הייתה הספינה מחוץ למים הריבוניים בתנועה מערבה ולא לכיוון פורט סעיד כפי שהובן במפגש הקודם וכאן התעורר החשד.¹⁵ המשחתת התקרבה לספינה, את התמרון עשה קצין משמרת חסר ניסיון מספק והספינה נחבטה קלות מחרטום המשחתת. עתה נדרשה המשחתת לעצור ולהעריך את הנזקים בספינה הנפגעת – כמתחייב בנהלים. כשעלה צוות המשחתת לספינה הבחין בדרגשים ובסימנים נוספים שהעידו על כך שהספינה הורידה מעפילים זמן קצר קודם לכן אבל זה היה רק חשד. מיקומה של הספינה, מחוץ למים הריבוניים ותעודותיה התקפות לא סיפקו לבריטים עילה משפטית לעכבה.¹⁶

על מספר המעפילים שירדו אותו לילה לחוף נודע למודיעין הבריטי למחרת. מפקד השייטת (שהייה בפועל גם מפקד המשחתת) נדרש להסברים.¹⁷ קציני המשחתת כשלו בראיית התמונה הכוללת ובכל פעם כשעברו ליד הספינה התייחסו רק למגמת תנועתה באותה נקודת זמן, שהייתה דרום מערבה. לו היו בוחנים על גבי שולחן

¹² אמ"ה, תיק 'כ"ג יורדי הסירה', מאת מפקד האנייה אל דוידקה נמרי, דו"ח הפלגה, 28.8.46.

¹³ אהרוני – מטות, עמ' 135.

¹⁴ אמ"ה, תיק עמירם שוחט, מאת 'ארבע' אל 'המערכת' דו"ח מס' 60 על ההורדה, 16.8.46.

¹⁵ Admi – 19532, מאת מפקד Saumerz, דו"ח פעילות המשחתת ב 15 לאוגוסט, 16.8.46 (נמצא באת"ה).

¹⁶ Admi – 19532, מאת מפקד שייטת 3 אל SNOA, דו"ח על הכשל ביירוט Idros, 22.8.46 (נמצא באת"ה).

¹⁷ שם, שם.

הסימון את ההיסטוריה של אותה מטרה מתחילת הלילה היו רואים כי קורס ההפלגה האמיתי של הספינה הוא דרומה ובמגמת התקרבות לחופי ארץ ישראל. גם אותה התנגשות קלה עם אניית המעפילים הייתה מבחינת האדמירליות אירוע שאין לעבור ממנו לסדר היום. דיווחו של מפקד השייטת השלישית על אירועי אותו לילה מציין את הכשלים וזוקף אותם לחובת קציני המשמרת אך מזכיר גם את העומס הרב בו פעלו המשחתות כולן בימים שקדמו לאירוע.¹⁸ היה זה אקורד צורם לתקופת יירוטים מוצלחת למדי למשחתות השייטת השלישית.

---

¹⁸ שם, שם.